

การออกแบบและพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร บ้านน้ำใสใต้ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ภานุพงษ์ คลังน้อย¹, สุรีย์พร บุตรธนู², อาพิชญา ศักดิ์นภาพรเลิศ³

^{1,2,3} สาขาเทคโนโลยีการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

บทคัดย่อ

ผ้าจกลายหงส์เครือ เป็นผ้าพื้นเมืองลายโบราณที่มีลวดลายที่สวยงามและมีความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำใสใต้ ด้วยการที่เป็นกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอพื้นเมืองที่มีคุณภาพทำให้ได้รับเครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ นกยูงสีเขียว และนกยูงสีน้ำเงิน และได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ดีเด่นระดับห้าดาวของภาคเหนือในปี 2546 และ 2547 แต่ก็ยังไม่เป็นที่รู้จักสำหรับผู้อุปโภคมากนักกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำใสใต้จึงมีความต้องการบรรจุภัณฑ์รูปแบบใหม่ เนื่องจากบรรจุภัณฑ์เดิมเป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ผ้าเป็นวัสดุซึ่งมีขั้นตอนการผลิตที่ยุ่งยากและมีต้นทุนในการผลิตสูง อีกทั้งสีสันทันไม่โดดเด่น ผู้ทำการวิจัยจึงได้ทำการออกแบบและพัฒนาในรูปแบบบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบกล่องและถุงให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำใสใต้ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ให้มีเอกลักษณ์และสอดคล้องกับการใช้งาน จากผลการศึกษาพบว่ารูปแบบและกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ตัวบรรจุภัณฑ์ การสื่อความหมายโดยรวม และการใช้สีและแบบอักษรสร้างความเป็นเอกภาพและเอกลักษณ์ให้กับสินค้าเป็นอย่างดี โดยมีค่าเฉลี่ยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล (\bar{x}) เท่ากับ 4.46, 4.22, 4.34, 4.16, 3.88 ตามลำดับ ซึ่งให้ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การออกแบบ, บรรจุภัณฑ์, หัตถกรรม, ผ้าทอพื้นเมือง, จังหวัดอุตรดิตถ์

Packaging design and development for Baan Nam Sai Tai, Laplae District, Uttaradit Province.

^{1,2,3} Field of Product Technology Faculty of Industrial Technology Uttaradit Rajabhat University

ABSTRACT

Hong Keal Pattern The fabric is a traditional pattern with a beautiful and unique. Baan Nam Sai Tai Agricultural Housewife Group. By being a local manufacturer of quality woven fabrics, the green peacock and blue peacock and Was selected as the top five star product of the North in 2003 and 2004. However, it is not yet known for the great consumer, Baan Nam Sai Tai group. Since the original packaging is a fabric-based packaging, it has a complicated production process and a high cost of production. The colors are not dominant. The researcher designed and developed the packaging model in the form of boxes and bags to Baan Nam Sai Tai, Laplae District, Uttaradit Province. To be unique and consistent with the use. The results show that the patterns and graphics on the packaging. Packaging Total Meaningfulness And use of colors and fonts to create a unified and unique to the product as well. The results of the data analysis were 4.46, 4.22, 4.34, 4.16, 3.88 respectively. The level of satisfaction was high.

Keywords : Design, Packaging, Handicraft, Local woven fabric, Uttaradit Province

บทนำ

เดิมทีการทอผ้าในหมู่บ้านน้ำใสใต้ อำเภอลับแล เป็นการทอขึ้นเพื่อใช้ในครอบครัวเท่านั้น ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2544 ได้เข้าร่วมโครงการฝ้ายแกมไหมย้อมสีธรรมชาติ ได้รับการตอบรับจากผู้เข้าชมนิทรรศการเป็นที่ภาคภูมิใจจึงเกิดแรงจูงใจในการจัดตั้งกลุ่มขึ้น ภายใต้ชื่อ "สินवलไหมจกลับแล" ซึ่งเป็นกลุ่มผลิตผ้าทอพื้นเมืองที่มีความสวยงามและมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิตขึ้นนั้นมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งแบบที่เป็นของใช้ประดับตกแต่ง เช่น ผ้าซิ่น สไบ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าจก ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้ทางกลุ่มแม่บ้านยังขาดบรรจุภัณฑ์ที่จะนำมาบรรจุผลิตภัณฑ์อีก ซึ่งผลิตภัณฑ์เดิมที่ทางกลุ่มผู้ประกอบการใช้อยู่เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ทำมาจากผ้า จึงทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงและมีกรรมวิธีการผลิตที่ยุ่งยาก

จากปัญหาดังกล่าวกลุ่มผู้ประกอบการจึงต้องการบรรจุภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดความน่าสนใจต่อผู้บริโภค สามารถอธิบายถึงลักษณะเด่นและคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ช่วยส่งเสริมผลิตภัณฑ์ภายในให้ดูดี และยังทำหน้าที่หลักคือคุ้มครองป้องกันตัวสินค้าภายในให้ปลอดภัยก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางด้านการค้าและการบริโภค มีความสะดวกสบายในการเคลื่อนย้ายและยังสามารถควบคุมคุณภาพให้ได้มาตรฐาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบกล่องและถุงให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำใสใต้ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
2. ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ผ้าทอของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำใสใต้ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ระเบียบวิธีวิจัย

1. กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

จากหลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์และการพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ โดยพิจารณาจากหลักการต่าง ๆ ดังนี้

- การบ่งชี้ผลิตภัณฑ์โดยใช้ชื่อการค้า (TRADE NAME) เครื่องหมายการค้า (TRADE MARK) ชื่อผู้ผลิต ลักษณะและประเภทของสินค้า
- เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการขนส่งและเก็บรักษา
- การดึงดูดความสนใจผู้บริโภค
- มีความปลอดภัยต่อการคุ้มครองผลิตภัณฑ์
- ประหยัดต่อต้นทุนการผลิต
- ความมีประสิทธิภาพในการผลิต การบรรจุ การขนส่ง การเก็บรักษา การวางจำหน่ายและการอุปโภค

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

แหล่งที่มาของข้อมูลในโครงการเรื่อง การศึกษาและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำใสใต้ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ได้มาจากหลายแหล่งดังนี้

แหล่งข้อมูลด้านเอกสาร ค้นคว้าเอกสาร ตำราจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่

- เอกสารข้อมูลจากจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำใสใต้ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
- เอกสารข้อมูลจากหนังสือที่เกี่ยวข้อง
- ข้อมูลสารสนเทศ

แหล่งข้อมูลด้านการสำรวจ

- บรรจุภัณฑ์รูปแบบเดิม
 - บรรจุภัณฑ์ผ้าทอที่มีอยู่ตามท้องตลาด
- แหล่งข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้มาจากผู้ผลิต คือ จากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำใสใต้ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้บริโภคที่นิยมนงานหัตถกรรมผ้าทอทั้งในจังหวัดอุตรดิตถ์และนักท่องเที่ยว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

- แบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับนำมาออกแบบกล่องบรรจุภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง

สำหรับจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำใสใต้ อำเภอ
ลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จากผู้บริโภคร

- แบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้สอบถามข้อมูล
สำหรับการออกแบบบรรจุภัณฑ์และกราฟิก และ
เป็นข้อมูลในการปรับปรุงรูปแบบของกล่องบรรจุ
ภัณฑ์ ผ่าทอ จากผู้ผลิต

รูปที่ 1 แสดงการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

รูปที่ 2 แสดงการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

รูปที่ 3 การออกแบบบรรจุภัณฑ์และกราฟิก

3. รูปแบบโครงสร้างและกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์
ศึกษารูปแบบโครงสร้างและกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์
เพื่อให้บรรจุภัณฑ์มีความแข็งแรง ช่วยคุ้มครอง
ป้องกันตัวผลิตภัณฑ์ ทั้งยังศึกษาเรื่องการจัดวาง
กราฟิกเพื่อช่วยในการสื่อสารความหมายของบรรจุ
ภัณฑ์ได้ชัดเจน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริโภครที่
นิยมนงานหัตถกรรมผ้าทอทั้งในจังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่ง
รวมไปถึงนักท่องเที่ยว

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวม
ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยขั้นตอน
การดำเนินการดังนี้

- รวบรวมเอกสารข้อมูลจากกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรบ้านน้ำใสใต้ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบบรรจุภัณฑ์

- ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ด้านความต้องการ
ของรูปแบบของกล่องบรรจุภัณฑ์ และกราฟิกจาก
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำใสใต้ อำเภอลับแล
จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

- ทำการออกแบบจากข้อมูลที่ได้เก็บ
รวบรวมจากการศึกษาข้อมูลทางด้านเอกสารและ
การสัมภาษณ์

- ทำแบบสอบถามความต้องการ และ
ความพึงพอใจของรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ได้ทำการ
ออกแบบเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข
รูปแบบบรรจุภัณฑ์

- นำข้อมูลของ แบบสอบถามทั้งหมดมาสรุป
วิเคราะห์เพื่อออกแบบปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง ตาม
ข้อเสนอแนะ จากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำใสใต้
อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ก่อนนำไปสอบถาม
ความคิดเห็นของผู้บริโภครที่มีต่อรูปแบบของกล่อง
บรรจุภัณฑ์ที่กลุ่มผู้จัดทำโครงการ ออกแบบและ
พัฒนาขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบจำนวน
ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับจากนั้น
ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการออกแบบโครงสร้าง
บรรจุภัณฑ์และกราฟิกเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง

รูปที่ 5 ถุงบรรจุภัณฑ์ผ้าทอที่ได้ออกแบบ

รูปที่ 6 กล่องบรรจุภัณฑ์ผ้าทอที่ได้ออกแบบ

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการสอบถามความพึงพอใจจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามโดยกลุ่มผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีต่อรูปแบบโครงสร้างและกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ที่กลุ่มผู้วิจัยออกแบบ โดยแบ่งแยกเป็นด้านต่าง ๆ 5 ด้านตามหลักการออกแบบมีดังนี้

1. ตัวโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ เกี่ยวกับความเหมาะสมในการใช้งานและการผลิต มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.16$)
2. ตำแหน่งการจัดวางของงานกราฟิกทั้งหมด มีความเหมาะสม กลมกลืน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ($\bar{x}=4.42$)
3. การใช้สีและแบบอักษร ที่มีความเหมาะสมกับภาพสัญลักษณ์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.34$)

4. รูปแบบและเนื้อหาเรื่องราวมีความสอดคล้องในด้านความเป็นเอกภาพ และสร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.46$)

5. การสื่อความหมายโดยรวม สามารถสร้างการจดจำให้แก่สินค้ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.88$)

อภิปรายผลการวิจัย

การออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำใสใต้ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ กลุ่มผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ตัวโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ มีความเหมาะสมในการใช้งาน สามารถปกป้องสินค้าช่วยในการนำพานำพาสินค้าสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้า มีความสะดวกสบายในการใช้งานและเป็นตัวที่ใช้สื่อความหมายโดยรวมสามารถสร้างการจดจำให้แก่สินค้าภาพ

2. รูปแบบการจัดวาง ในการจัดตำแหน่งกราฟิกซึ่งมีส่วนช่วยให้การรับรู้เชื่อมโยงองค์ประกอบอื่น ๆ มีความสอดคล้องกันทำให้ภาพรวมมีความเป็นเอกภาพ

3. ตัวอักษร ช่วยบ่งบอกชื่อ ที่อยู่ ประวัติความเป็นมา เป็นการบ่งบอกความหมาย หรือชี้้นำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของภาพนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจน

4. สัญลักษณ์ เป็นภาพสัญลักษณ์ที่มีรูปลักษณ์แทนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำใสใต้ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อที่ง่ายต่อการตีความหมาย และการทำความเข้าใจ ในส่วนของกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์มีความเป็นเอกภาพ และสร้างเอกลักษณ์ให้กับสินค้า

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาวัสดุในการผลิต สี เทคนิคในการพิมพ์ และขนาดที่เหมาะสม เพื่อลดขั้นตอนในและต้นทุน

การประชุมวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 1
(The 1st FIT SSRU Conference 2018)

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2549). **บรรจุภัณฑ์ไทย ปีที่ 15 ฉบับที่ 57-60**. มกราคม-ธันวาคม.
ทองเจือ เขียดทอง. (2542). **การออกแบบสัญลักษณ์**. กรุงเทพฯ: สิปประภา.
ประชิด ทิถบุตร. (2531). **การออกแบบกราฟฟิก. พิมพ์ครั้งที่ 1**. กรุงเทพฯ: โอ เอสพริ้นติ้ง เฮ้าส์.

พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์. (2544). **เทคนิคการออกแบบกราฟฟิก**. กรุงเทพฯ: เอช. เอ็น.กรุ๊ป.
พีรศักดิ์ วรสุนทรโรสถ. (2544). **รอบรู้เรื่องบรรจุภัณฑ์. พิมพ์ครั้งที่ 1**. กรุงเทพฯ: สุรวัฒน์.
วรพงษ์ วรชาติอุดมพงษ์. (2540). **ออกแบบกราฟฟิก. พิมพ์ครั้งที่ 3**. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
ศิริพร ปีเตอร์. (2549). **ออกแบบกราฟฟิก. พิมพ์ครั้งที่ 1**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.